

Дембіцька І.В.
вихователь Дівочківського
ДНЗ «Бджілка»,

наук. керівник: доц. Тарнавська Н.В.

Розвиток пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку засобами елементарної математики.

Розвиток цілісної, життєво компетентної особистості - головне завдання, що ставить перед сучасною дошкільною освітою Державна базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція), що передбачає формування в дитини дошкільного віку світогляду як системи поглядів на довкілля та власне «Я» [1]. Одним з основних завдань різнобічного розвитку, є здатність дітей дошкільного віку застосовувати набуті уявлення, знання та навички в житті, адекватно реагувати на явища та події.

Реформування змісту дошкільної освіти передбачає впровадження у педагогічну практику інтеграційного підходу в організації освітнього процесу, внаслідок чого дитина дошкільного віку отримує не тільки знання з окремих галузей, а цілісне уявлення про життя, природу, людей, самого себе. Тому основну увагу необхідно приділяти розвитку пам'яті, зорового та слухового сприйняття, логічного мислення, мовлення.

Мета статті: теоретично проаналізувати та обґрунтувати процес розвитку пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку засобами елементарної математики.

Логіко-математичний розвиток дитини - необхідна умова її загального інтелектуального розвитку та формування життєвої компетентності. Спостереження і дослідження показали, що спочатку дитина сприймає світ як щось ціле, не виділяючи окремих речей, ні їх властивостей. Вона не розмежовує події свого життя та прояви зовнішнього світу. У процесі розвитку дитина здобуває здатність розрізняти предмети за формою, кольором ті іншими властивостями й починає їх класифікувати. Згодом вона може уявити, що один предмет замінює інший, їй уже неважко сприймати відсутній предмет як реальний. З цієї миті дитина подумки малює картину світу. Для того, щоб цей процес був успішним, ми маємо створити відповідне розвивальне середовище. Тому своєчасно поданий розвивальний матеріал, що стимулює уяву, захоплює і вабить, дозволяє як найповніше розкрити можливості кожної дитини. Крім того, важливо пропонувати дітям різноманітні форми пізнавальної діяльності: дослідження, трансформування, експортування, ігри. У дошкільному віці дітям дуже важко зібратися, зосередити свою увагу на процесі навчання. Тим часом від дитини, що почала вивчати основи математики, вимагається високий рівень концентрації, неабияке розумове напруження, уміння узагальнювати та абстрактно мислити. Тому матеріал необхідно подати так, щоб дитина сама захотіла працювати, щоб процес навчання став частиною її щоденних ігор. Одним із завдань навчання є оволодіння дітьми знаннями, уміннями і навичками. Поряд з цим, важливого значення набуває формування якостей особистості в першу чергу пізнавальної активності, яка виявляється в різноманітних інтересах бажанні вчитися, умінні самостійно мислити. Дослідження засвідчили, що пізнавальна активність дошкільників виявляється в умінні бачити, самостійно ставити пізнавальне завдання; скласти планці відібрати способи вирішення задачі з виконанням можливо більш надійніших і ефективніших прийомів; досягнути результату і розуміти необхідність його перевірки [5]. Сучасна практика вказує на деякі труднощі в дітей, які виникають в процесі пізнавальної діяльності, що пов'язано з недостатнім розвитком мислити самостійно. Часто діти йдуть по простому шляху відгадування відповідей. Це можна пояснити тим, що вихователі в процесі навчання роблять акцент на засвоєння дітьми готових знань, не вчать їх аналізу, пошуку рішення. Все це, звичайно, знижує рівень пізнавальної активності. Таким чином, педагогічна практика відчуває деякі труднощі в досягненні високих результатів у навчанні, так як до цього часу не достатньо вирішені проблеми формування пізнавальних інтересів дошкільників, зокрема, в навчанні їх елементів математики. Узагальнюючи вище сказане, ми можемо зазначити, що психолого-педагогічні дослідження з проблем пізнавальної активності показують, що це поняття має компонентну структуру:

- емоційний компонент - передбачає створення емоційно-позитивного фону навчання, інтересу до матеріалу, позитивної емоційної реакції на об'єкт і предмети вивчення;
- змістовий - включає знання, уміння, навички з вивченого матеріалу, уміння навчальної діяльності;
- вольовий - спрямований на розвиток вольових почуттів, пов'язаних з виявом пізнавальної активності (самостійності, ініціативності).

Таким чином можна зробити висновок: пізнавальна активність - це якість особистості, що формується в дії, пов'язана з мобілізацією інтелектуальних, емоційно-вольових і фізичних сил на досягнення конкретних цілей навчання. Закономірно, що зв'язок навчання з пізнавальною активністю забезпечує розвиток дитини, її пізнавальних інтересів. Пізнавальна активність не забезпечується сама собою вона залежить від того, як будеться навчання, які методи використовуються і як діти засвоюють навчальний матеріал. Один і той же зміст по-різному впливає на розвиток активності дитини у засвоєнні знань у залежності від обраних педагогом методів. Останній визначає, що і як діти роблять з навчальним матеріалом, як його засвоюють.

Відомий психолог Л.С. Виготський зазначив, що наукові поняття не засвоюються і не заучуються дитиною, а виникають і складаються за допомогою величезної напруги її власної думки. Саме тому одним із шляхів, який веде до прискорення процесу пізнання, є використання розвивальних ігор у різних видах діяльності дошкільників. Під розвивальною грою ми розуміємо ігрову діяльність, організовану педагогом і спрямовану на розвиток психічних процесів у дошкільників, їх емоційної сфери. У розвивальних іграх дається поєднати один із одних принципів навчання: від простого до складного з дуже важливим принципом творчої діяльності: самостійно за здібностями. Це поєднання дозволяє розв'язати в грі одразу декілька проблем, пов'язаних із розвитком творчих здібностей дошкільників [2].

- розвивальні ігри дають матеріал для розвитку творчих здібностей з самого раннього віку;
- їх завдання, як сходинки, завжди створюють умови, що випереджають розвиток здібностей;
- щоразу самостійно піднімаючись до своїх вершин, дитина розвивається найбільш успішно;
- розвивальні ігри можуть бути різноманітними за своїм змістом і, як інші ігри вони не сумісні з примусом і створюють атмосферу вільної та радісної творчості;
- граючись у ці ігри з дітьми, батьки та педагоги навчаються поважати особистість дитини, не заважати дитині розмірковувати і приймати рішення самостійно, не виконувати за неї те, що вона може зробити сама.

Оскільки виховання та навчання в широкому розумінні ні що інше, як керований процес засвоєння, присвоєння, відтворення і розвитку кожної дитини певної частини суспільного історичного досвіду, знань і людських здатностей, то розвивати дитячу активність, зокрема пізнавальну, слід починати якомога раніше, на думку вчених уже з перших місяців життя. Психологічні дослідження свідчать: без спеціального комплексного впливу пізнавальна активність не переходить в адекватну діяльність; наслідок відсутності керування - зниження ефективності мислення, рівних дитячих домагань. Виникає проблема більш широко використовувати методи, що активізують у дітей мислення, уяву, пошукову діяльність, тобто елементи проблемності у навчанні дивергентні задачі, задачі відкритого типу, що мають варіанти «правильних» рішень. Сполучення задач відкритого і закритого типу - одна з умов активізації пізнавальної діяльності дітей, розвитку гнучкості мислення не тільки на заняттях з математики, але й гуманітарного циклу. Розумове виховання полягає не тільки в тому, щоб дати дітям знання, а й щоб навчити їх використовувати ці знання у різноманітних діях. Діяльність ставить дитину перед необхідністю спрямовувати свої розумові зусилля на пошук і вибіркоче використання наявних у неї знань і вмінь для розв'язання нового конкретного завдання. Чим цікавіша така діяльність, тим емоційніший її вплив і тим більший ефект вона дає. Вчені Л. Буркова, К. Щербакова зазначають, що обов'язково умова пізнавальної активності дітей є розвиток інтересу до навчання, а досягати цього можна завдяки продуманому використанню різноманітних засобів, дидактичного матеріалу, уникнувши стандартів і забезпечуючи усвідомлене засвоєння знань.

Поступово потрібно збагачувати досвід дитини новими знаннями та відомостями про навколишнє, яке і викликає пізнавальну активність дошкільника. Протягом дошкільного дитинства дитина безпосередньо входить у володіння способами цілеспрямованого пізнання і перетворення світу через освоєння умінь [4]:

- постановка цілі і планування;
- прогнозування можливих ефектів дій;
- контроль над виконанням дій;
- оцінка результатів та його корекція.

Важливою є мотиваційна готовність дошкільників, що передбачає виявлення причин, які спонукають дитину до навчання. Діапазон мотивів досить великий: від очевидного небажання вчитися до усвідомленого прагнення зайняти нову соціальну позицію (стати школярем) і інтересу до нових знань. Важливим показником є орієнтація дитини для досягнення успіху, на відміну від страху помилитися. Процес пізнання у дошкільників йде інтенсивно завдяки емоційно-цілісному освоєнню навколишнього середовища.

Пізнавальна активність є природнім проявом пізнавального інтересу дитини до навколишнього середовища і характеризується чіткими параметрами. Про пізнавальні інтереси малюка та інтенсивність його прагнення ознайомитися з певним предметом чи явищем свідчать:

- увага і особлива зацікавленість;
- емоційне ставлення - подив, стурбованість, сміх, тощо;
- дії спрямовані на з'ясування будови та призначення предмета, - тут особливо важлива якість та різноманітність обстежувальних дій, розмірковуючи паузи;
- постійний потяг до цього об'єкту.

Висновок. Сучасна теорія навчання та виховання дітей дошкільного віку все більше і більше звертається до особистості дитини, до тих внутрішніх процесів, які формуються у неї під впливом діяльності та спілкування. Формування пізнавальних інтересів природно пов'язують з процесом навчання, коли головний зміст життя дитини полягає в поступовому переході з однієї ступені знань на іншу, з одного рівня оволодіння пізнавальними і практичними вміннями до інших, більш високих. У самій структурі навчального процесу є безліч об'єктивних підстав для формування пізнавальних інтересів. Тема обраної статті має подальші перспективи розробки та практичного втілення у роботу сучасних ДНЗ.

Список використаних джерел та літератури.

1. Білан О. І., Возна Л. М., Максименко О. Л., Овчаренко Л. Р., Руханська Л. С., Самсін В. Р. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. - Тернопіль: Мандрівець, 2013. - 264 с.

2. Нечіпорук Н.І., Томей О.П. Розвивальні ігри для дошкільників.-Основа, 2007. – 168 с.

3. Палітра педагога, №4, 2011, Логіка для малят, с.12-13

4. Метліна Л. С. Заняття по математике в детском саду.-М.: Просвещение,1985. – 223 с.

5. Щербаква К. Й. Теорія і методика математичного розвитку. 2005. Євр. Університет. – 262 с.